

1.1. Litevská abeceda

PÍSMENO	NÁZEV	PŘÍKLAD	KOMENTÁŘ
A a	a	<i>daryti</i> (dělat) <i>daro</i> (dělá)	Toto písmeno může znamenat dlouhou a krátkou samohlásku
Ą ą	a nosinė (nazální a)	<i>kąsti</i> (kousat)	Vyslovujeme jako dlouhou samohlásku a:
B b	b	<i>batas</i> (bota) <i>bitė</i> (včela)	
C c	c	<i>cukrus</i> (cukr) <i>citrina</i> (citron)	
Č č	č	<i>bačka</i> (sud) <i>čiulpti</i> (sát)	
D d	d	<i>duoti</i> (dát) <i>dėti</i> (klást)	
E e	[i] [j:]	<i>vežti</i> (vézt) <i>veža</i> (veze)	Otevřené e – připomíná maďarskou výslovnost. Toto písmeno může označovat dlouhou a krátkou samohlásku
Ę ę	[j:] nosinė (nazální j:)	<i>saulę</i> (slunce, acc. sg.)	Vyslovujeme jako dlouhou otevřenou samohlásku e
Ė ė	[e:]	<i>ėsti</i> (žrát)	Úzké dlouhé e
F f	ef	<i>fabrikas</i> (továrna)	
G g	g	<i>garas</i> (pára) <i>girti</i> (chválit)	
H h	ha	<i>harmonija</i> <i>himnas</i>	
I i	i trumpoji (krátké i)	<i>bijoti</i> (bát se)	
Į į	[i:] nosinė (nazální i:)	<i>brolių</i> (bratra, acc. sg.)	Vyslovujeme jako dlouhou samohlásku i:
Y y	[i:] ilgoji (dlouhé i:)	<i>yla</i> (šídlo)	Litevština nezná opozice <i>měkké i–tvrdé y</i> . Rozlišuje KRÁTKÉ i a DLOUHÉ y .
J j	jot	<i>Jonas</i>	
K k	ka	<i>kalti</i> (tlouct) <i>kilti</i> (stoupat)	
L l	el	<i>lapas</i> (list) <i>lyti</i> (pršet)	
M m	em	<i>mama</i> <i>mirtis</i> (smrt)	
N n	en	<i>namas</i> (dům) <i>nešti</i> (nést)	
O o	o	<i>oras</i> (vzduch) <i>autochtonas</i>	
P p	p	<i>plaukti</i> (plout)	
R r	r	<i>ranka</i> (ruka) <i>ritmas</i> (rytmus)	
S s	es	<i>sapnas</i> (sen) <i>silpnas</i> (slabý)	
Š š	eš	<i>šauti</i> (střílet) <i>šimtas</i> (sto)	
T t	t	<i>tū</i> (ty) <i>tik</i> (jenom)	
U u	u trumpoji (krátké u)	<i>buvo</i> (byl)	
U̇ u̇	[u:] nosinė (nazální u:)	<i>dangū</i> (nebe, acc. sg.)	Výslovnost odpovídá českému ů
Ū ū	[u:] ilgoji (dlouhé u:)	<i>būti</i> (být)	Výslovnost odpovídá českému ů
V v	v	<i>vaikas</i> (dítě)	
Z z	z	<i>zuikis</i> (zajíc) <i>zirzti</i> (bzučet)	
Ž ž	ž	<i>žaisti</i> (hrát) <i>žirnis</i> (hrách)	

Litevská abeceda nemá písmena **Q q, X x**. Píšeme např. “kvartetas”, “tekstas”, “Meksika”.

Přehled zvláštních písmen litevské abecedy:

Ą ą	[a:] dlouhé a	Grafémy, označující bývalé nosovky. Dnes se vyslovují jako prosté dlouhé samohlásky.
Ę ę	[æ:] dlouhé otevřené e	
Į į	[i:] dlouhé i	
Ū ū	[u:] dlouhé u	
Ė ė	[ɛ]	Pozor na specifickou výslovnost! Je pro cizince obtížná.
Ē ē	[e:] zavřené dlouhé e	
Y y	[i:] dlouhé i	Litevština nezná opozice <i>měkké i–tvrdé y</i> . Rozlišuje pouze KRÁTKÉ i a DLOUHÉ y .
Ū ū	[u:] dlouhé u	Výslovnost odpovídá českému ů

1.2. Cvičení:

- ą: *stala* (stůl, acc. sg), *karda* (šavli, acc. sg), *ažuola* (dub, acc. sg), *šala* (ochlazuje se), *bala* (bledne);
 ę: *katę* (kočku, acc. sg), *gėlę* (květinu, acc. sg), *gatvę* (ulici, acc. sg.), *tęsti* (pokračovat);
 į: *naktį* (noc, acc. sg.), *pilį* (hrad, acc. sg.), *pažįstamas* (známý), *lįsti* (lézt);
 ū: *namų* (domů, gen. pl.), *vaikų* (děti, gen. pl.), *siųsti* (posílat);

1.3. Dvojhlásky:

ai, au, ei, ie, uo, ui

vaikas (dítě), laivas (lod')
 šaukti (křičet), paukštis (pták)
 leisti (pustit), keistas (divný)
 pienas (mléko), dievas (bůh)
 duona (chleb), šuo (pes)
 puikus (skvělý), muilas (mydlo)

1.4. Cvičení:

retas	rėtis	rietis
melas	mėtis	mielas
metas	mėta	mietas
žemas	žėrėti	žiedas
mesti	mėtyti	miegas
kedras	kėdė	kiemas
vena	vėpla	viena

1.5. Kombinace samohláska + souhláska:

<u>a, e, i, u</u>	=	al, am, an, ar
+		el, em, en, er
<u>l, m, n, r</u>		il, im, in, ir
		ul, um, un, ur

1.6. Přehled krátkých a dlouhých samohlásek:

Vždy dlouhé: **ą ę į ų é y ū**

Vždy krátké: **i u**

---

o vždy dlouhé v litevských slovech: **mótina** (matka), **žolėjė** (v travě), **šóko** (tančil, -a).

o vždy krátké v cizích slovech: **autochtònas**, **kománda**, **astronòmija**.

a e mohou být dlouhé nebo krátké:

bez přízvuku – vždy krátké: **mamà** (matka), **valandà** (hodina), **dárbas** (práce), **pasáulis** (svět); **nešù** (já nesu), **meškà** (medvěd).

na konci slova vždy krátké: **Váčlovas**, **dárbas**, **mamà**, **valandà**; **su pelė** (myši = instr. sg.), **gatvė** (ulice = ac. pl.)

---

ai, au, ei, ie, uo, ui dvojhlásky jsou vždy “dlouhé” – tzn. z morfologického a prozodického hlediska se chovají jako dlouhé samohlásky.

---

al, am, an, ar

el, em, en, er

il, im, in, ir

ul, um, un, ur

tyto jednotky také jsou “dlouhé” – tzn. z morfologického a prozodického hlediska se chovají jako dlouhé samohlásky.

1.7. Přední a zadní samohlásky

Přední:

i, ĩ, y

ė

ę, ę

Zadní:

u, ų, ū

o

a, ą

1.8. Ano-Ne

taip (ano)

ne (ne)

1.9. Osobní zájmena

aš – já   mes – my

tu – ty   jūs – vy

jis – on   jie – oni

ji – ona   jos – ony

Zdvořile říkáme “Jūs”

1.10. Sloveso **būti** (být) Inditaktiv praesens (přítomný čas):

būti – yra – buvo (být – je – byl, -a)

aš   **esu**   mes   **esame**

tu   **esi**   jūs   **esate**

jis, ji   **yra**   jie jos   **yra**

būti – būna – buvo (bývat, bývá, býval, -a)

aš   **būnu**   mes   **būname**

tu   **būni**   jūs   **būnate**

jis, ji   **būna**   jie jos   **būna**

První fráze: Aš esu Lenka, Honza, Petr